

УДК 373.3

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.15.040-045

ОСТРОВСЬКА Маріанна Ярославівна –

доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології,
початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти

Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8810-3810>

e-mail: marianna.29.1984@gmail.com

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ТА НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ОСТРОВСЬКА Маріанна Ярославівна. ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ТА НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті авторка аналізує та досліджує способи модернізації дошкільної системи України із впровадження у виховний процес вищих навчальних закладів інноваційних педагогічних технологій та їх методів. Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму діяльності й мислення, спрямовану на організацію нововведень у виховному та освітньому просторі, або як процес створення, впровадження і поширення нового в освіті.

Ключові слова: дошкільна освіта, інноваційні технології, передовий педагогічний досвід, майбутні вихователі.

OSTROVSKA Marianna Yaroslavivna. INTRODUCTION OF MODERN PEDAGOGICAL EXPERIENCE AND THE LATEST TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TRAINING FUTURE BACHELORS OF PRESCHOOL EDUCATION

In the article, the author analyses and explores ways to modernise the preschool system of Ukraine by introducing innovative pedagogical technologies and their methods into the educational process of higher education institutions. Pedagogical innovation is considered as a special form of activity and thinking aimed at organising innovations in the educational and educational space, or as a process of creating, implementing and disseminating new things in education.

The time from the birth of a new idea, creation and dissemination of an innovation to its use is called the life cycle of innovation. Innovations do not arise spontaneously, but are the result of systematic scientific research, analysis and generalisation of pedagogical experience. It is advisable to prepare for innovative activities during the professional training of future teachers, since the fate of the future in Ukraine will depend on the professional knowledge, skills and personal qualities that students develop in higher education. Innovation activity is quite specific and complex, requiring special knowledge, skills and abilities. Implementation of innovations is impossible without a teacher-researcher who has systematic thinking, active creativity and a conscious readiness for innovation. In pedagogical practice, as well as in other fields, innovations are relative from both personal and historical perspectives: what is new for one educator may already be familiar to another. One of the main aspects of innovation processes in preschool education is the implementation of the achievements of psychological and pedagogical science in practice, as well as the study, generalisation and dissemination of best domestic and foreign pedagogical experience.

The preschool innovation process is a series of continuous actions aimed at updating and modifying the purpose, content, organisation, forms and methods of teaching and upbringing in order to adapt the educational process to new socio-historical conditions.

Keywords: preschool education, innovative technologies, advanced pedagogical experience, future educators.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інноваційною основою підготовки ЗВО майбутніх бакалаврів дошкільної освіти є створення середовища

для пізнавального та духовного розвитку. З огляду на ціннісні орієнтації та мотиваційні сфери студентів, їхня професійна спрямованість і орієнтація є особливо важливими

для забезпечення інноваційного характеру цього середовища. Освітній інноваційний процес на сучасному етапі характеризується як орієнтацією на досвід, тобто інноваційні курси розробляються та проводяться різними типами викладачів, так і створюються та вдосконалюються, у деяких випадках, що поєднують численні курси stand up, навчальні предмети, визначені навчальним планом.

Першою педагогічною умовою ефективного застосування інноваційних технологій у навчальному процесі є створення інноваційного освітнього середовища, спрямованого на забезпечення самореалізації особистості та заснованого на розвитку та застосуванні інтерактивних форм і методів у навчальному процесі та його засвоєння.

Другою педагогічною умовою ефективного застосування інноваційних технологій навчання є розвиток технічних компетенцій майбутніх бакалаврів.

Третьою педагогічною умовою ефективного використання інноваційних технологій навчання є розвиток пізнавальної діяльності учнів. На сучасному етапі розвитку вищої освіти активно впроваджується третій тип навчального процесу – проблемно-дослідницький, який ґрунтується на концепції проблемного навчання та керує творчою самостійною працею студентів та їх самостійністю.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості.

Предметом інтенсивних теоретичних та практичних досліджень стала ідея втілення інноваційних технологій в навчання.

Суб'єктом, носієм інноваційного процесу є насамперед педагог-новатор. Інноваційними можна визначити ті педагогічні технології, що спрямовані на задоволення актуальної потреби системи освіти, спираються на використання нових знань, базуються на мотивації суб'єктів педагогічної діяльності, виведення закладу освіти на більш високий, конкурентноспроможний рівень.

Якісними характеристиками інноваційності сучасних педагогічних технологій виступають такі:

- випереджаючий характер, сутність якого полягає в тому, щоб своєчасно підготувати студента до успішного функціонування в соціокультурних умовах, які постійно ускладнюються;

- особистісно орієнтований характер, що ґрунтується на суб'єкт-суб'єктних відносинах, поширює міру свободи, індивідуальних переваг та освітніх траєкторій, утверджує самоактуалізацію, саморозвиток особистості викладача й студента;

- спрямованість на формування множинності суб'єктних картин світу, смислопошуковий діалог, структурування особистісних знань;

- опора на сукупність інформаційно-знаннєвих систем, що виконують аналітико-оцінні функції стосовно інших інформаційних систем;

- спрямованість на організацію самостійної пізнавально-пошукової діяльності студента на основі розвитку навичок само спостереження, самопізнання, рефлексії, самоосвіти;

- визнання технологій як системотворюючого фактору практичного перетворення системи навчання в закладі освіти відповідно до сучасних завдань.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти:

За умов інноваційного навчання студент може навчитися робити свідомий вибір серед широкого спектра альтернатив і брати на себе відповідальність приймати самостійні рішення, щодо розв'язку задач та вправ. Важливо, що кожен може це робити свідомо й грамотно.

На думку педагогів-практиків, інноваційна діяльність у своєму найбільш повному розгортанні передбачає систему взаємопов'язаних видів робіт, сукупність яких забезпечує появу дійсних інновацій. А саме:

- науково-дослідницька діяльність, спрямована на отримання нового знання (відкриття, винахід);

- проектна діяльність, спрямована на розробку особливого, інструментально-технологічного знання про те, як на основі наукового знання в заданих умовах необхідно діяти (інноваційний проект);

• освітня діяльність, спрямована на професійний розвиток суб'єктів певної практики, на формування у кожного особистого знання (досвіду) про те, що і як вони повинні робити, щоб інноваційний проєкт втілювався у практиці (реалізація).

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності, передбачає включення педагога в процес створення, освоєння та використання педагогічних нововведень в практиці навчання і виховання, створення в дошкільних закладах інноваційного середовища.

Слід зазначити, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити процес засвоєння матеріалу студентів, оскільки впливає не лише на свідомість, а й на його почуття, волю (дії, практику).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади підготовки педагогів до інноваційної діяльності висвітлені у працях К. Ангеловської, І. Дичківської, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, С. Сисоевої, В. Паламарчук, І. Підласого, О. Пехоти, О. Пометун, Л. Подимової, О. Хомерики, О. Хуторського та ін.

Нормативно-правове забезпечення *ст. 4 Закону України «Про дошкільну освіту»:*

• забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;

• формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Базовий компонент дошкільної освіти:

• забезпечення гармонійного та різнобічного розвитку особистості;

• особистісної орієнтована модель дошкільної освіти.

Успіх реалізації цих завдань можливий при інноваційних підходах до організації освітнього процесу. Кожен педагог має право на інноваційну діяльність.

Мета статті полягає у впровадженні інноваційних технологій та передового педагогічного досвіду в підготовку майбутніх бакалаврів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. А чи кожен педагог готовий до нововведень? Інновація в перекладі з грецької мови означає «оновлення, новизна, зміна»; в перекладі з англійської «введення нового». Інновація – це цілеспрямована зміна, що вносить у визначену соціальну одиницю –

організацію, поселення, суспільство, групу – нові, відносно стабільні елементи.

Інновація в педагогіці – це процес створення та впровадження нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувалися по-іншому, відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності, вихід за межі відомого в науці й масовій практиці, творча реалізація нових теоретичних концепцій, ідей, технологій, систем навчання і виховання [1, ст. 100–112]. *Мета:* впровадження інноваційних технологій у практику роботи дошкільних закладів.

- оновлення освітнього процесу;
- підвищення ефективності освітньої роботи з дітьми;
- якість дошкільної освіти.

Алгоритм роботи педагогів над впровадженням інноваційних технологій:

- усвідомлення потреби та визначення можливостей;
- пошук відповідного нововведення;
- вивчення досвіду педагогів-новаторів;
- ознайомлення з навчально-методичною літературою;
- практичне освоєння новітньої технології;
- введення технології в навчально-виховну роботу з дітьми;
- багаторазове повторення нововведення на різних об'єктах;
- введення інновацій в повсякденну практику;
- широке використання нововведення на практиці.

Спадщина Софії Русової («Український дитячий садок»).

Суть технології: вченою обґрунтовано умови гармонійного виховання у ЗДО: виховання повинно бути індивідуальним, пристосованим до природи дитини, національним, відповідати соціально-культурним вимогам часу, вільним, незалежним від тих чи інших урядових вимог, вибудовуватись на ґрунті громадської організації. Принципами побудови українського ЗДО повинні бути: гуманізм, демократизм, науковість, національний дух. Їх реалізація забезпечуватиме етнізацію особистості, входження дитини у духовний світ і традиційне життя українського народу, плекання національної та загальнолюдської культури.

Педагогіка М. Монтесорі («Будинок вільної дитини»).

Виховання сенсорного розвитку дітей раннього віку.

Суть технології: Створення предметно-просторового середовища, у якому дитина зможе найповніше реалізувати свої природні здібності та задатки. Діяльність дитини повинна бути вільною та самостійною. Педагог використовує у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи педагога, діючи за зразком, а потім самостійно приступає до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку дошкільників реалізується через взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

Пошуково-дослідницька діяльність за методикою З. Плехі.

Суть технології: забезпечення оптимальної результативності формування екологічної культури особистості дошкільника. Результативність використання: заохочення дітей до самостійності упізнанні природи, формування основ світобачення.

Вальдорфська педагогіка («Вальдорфський дитячий садок»). Автор – Р. Штайнер.

Суть технології: стрижнем педагогіки є принципи індивідуального підходу, свободи у вихованні, питання режиму дня й ритму року. Вальдорфська школа функціонує на засадах самоуправління, що характеризується відсутністю вертикальної структури влади, підпорядкування. Основним завданням ЗДО є догляд за органами чуття дитини. Цьому сприяє обладнання й організація роботи дошкільного навчального закладу, який функціонує як велика сім'я. Ігри й заняття постійно чергуються, створюючи сприятливі для дитини ритми самостійних та організованих занять. Дитина вчиться відкривати існування власного внутрішнього світу, центром якого є сім'я – батьки й дитина.

Спадщина В. Сухомлинського.

Суть технології: Основоположною у науково-теоретичних працях і практичному досвіді В. Сухомлинського є його філософсько-педагогічна система ідей та поглядів на дитину як на найвищу цінність. Педагогіка В. Сухомлинського – це педагогіка серця, толерантності, яка базується на ідеї наближення навчально-виховного процесу до природи конкретної дитини. Педагог створив таку психолого-педагогічну систему, в якій усе зосереджено навколо дитини-людини, це педагогіка, побудована на утвердженні тієї філософської істини, що освіта, виховання й розвиток людини мають передбачати, передусім, утвердження гармонії розуму й серця. Уроки мислення сприяють розумовому, мовленнєвому, духовному розвитку

дошкільнят і вихованню в них ціннісного ставлення до природи. Діти вчаться розуміти й любити її, починають дивитися на неї іншими очима, стають активними її захисниками. Розроблені педагогом основні норми моральної вихованості для дітей ґрунтуються на творчому використанні багатого потенціалу загальнолюдських моральних цінностей і є складовою частиною його цілісної педагогічної системи.

Діагностична методика Т. О. Пироженко «Мовленнєве зростання дошкільника».

Суть технології: Пропоновані параметри мовленнєвого становлення дошкільника представлені з позицій комунікативного підходу до розвитку засобів мовлення. Принциповою позицією цього підходу є твердження про те, що міжособистісна взаємодія – основа взаєморозуміння. Неможливо зрозуміти іншу людину поза особистісних контактів з нею. Мета і результат мовної взаємодії – розуміння – відбувається лише за умови, коли реалізуються міжособистісні відносини між людьми. Комунікативний підхід до діагностики розвитку мовлення розглядає дитину як активного й ініціативного учасника соціальної взаємодії, в якій дошкільник має не лише засвоїти суспільний досвід (мову), але й щоразу самостійно застосовувати засвоєне, робити свій власний вибір адекватних до ситуації засобів спілкування, нарешті, створювати свої власні засоби для реалізації мети взаємодії. Через те, в комплексному підході такою важливою є саме діагностика (і своєчасне формування!) потреб, мотивів спілкування, інтересів, бажань, ціннісних орієнтацій, пов'язаних із людиною. Координати «людина» та «її ставлення до інших» є найважливішими для мовленнєвого становлення дошкільника. Отриманий під час діагностики матеріал дає змогу охарактеризувати форми взаємин між дитиною і дорослим, допомагає визначати комунікативну спрямованість і готовність дитини до комунікації.

Методика використання схем-моделей для навчання дітей описовим розповідям, автор Т. Ткаченко.

Суть технології: За цією методикою для роботи використовується аркуш картону 45х30 см, поділений на шість квадратів (за кількістю характерних ознак предмета або об'єктів чи пір року, про які потрібно розповісти). Дітей навчають знаходити головні, суттєві ознаки предмета, відрізняти їх від другорядних. Навчаючи старших

дошкільників складанню описових розповідей, використовують схеми-моделі. Діти вибудовують розповідь з дотриманням послідовності та параметрів, закладених у схемах: колір, форма, величина, матеріал, частини, дії. Використання схем при складанні описових розповідей допомагає дітям засвоїти порівняння предметів не в загальній формі – чим подібні, або чим відрізняються предмети, а диференціювати, порівнюючи предмети за формою, величиною, кольором тощо.

Педагогіка Ш. Амонашвілі.

Суть технології: Система виховання та навчання за Ш. Амонашвілі – це «педагогіка цілісного життя дітей та дорослих», яка будується на началах гуманності й віри в дитину, вихованні творчості і співпрацю педагогів із дітьми, де в якості педагогів розуміються також батьки. Гуманна педагогіка є педагогікою дисципліни, любов до дитини не може шкодити їй. За Амонашвілі, дітям необхідно пропонувати такі справи, за які вони можуть братися не колись, а зараз же, і перші кроки мають приводити їх до перших успіхів, а не невдач. На думку педагога-новатора, *головне у навчанні – це заохочувати дітей до власного пошуку, власного шляху пізнання світу, необхідно вчити їх самостійності, готувати до дорослого життя*. В цьому і полягає роль і обов'язок вчителя та вихователя. Моральною основою дитячої кооперації в системі Ш. Амонашвілі є здатність радіти успіхам інших, готовність прийти на допомогу, причому не тільки в межах свого колективу: старші діти допомагають молодшим, беруть над ними шефство. Цікавими методичними новаціями у цій концепції є:

- скасування оцінок за навчання у балах;
- недопустимість порівняння дітей між собою («він у нас найрозумніший, беріть із нього приклад»);
- навчання одразу на кількох доступних дітям рівнях, наприклад, читання можливе від знайомства з буквами для одних до біглого читання для інших;
- співучасть дітей у побудові занять, у складанні завдань, утворенні власного підручника, в плануванні відповідей.

Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі автор К. Крутій.

Суть технології: Розвиток у дітей словесно-логічного мислення, формування у них умінь користуватися основними логічними прийомами і операціями є одним із

важливих завдань у процесі навчання старших дошкільників. Пропонується наступна схема ознайомлення дітей із предметами: 1) первинне ознайомлення з предметом і його назвою; 2) дослідження властивостей предметів: колір, відтінки, форма, розмір, звуки, шуми; співвідношення в просторі; вага; властивості поверхні; ритм; рух предмета; назва деталей предмета; 3) групування. Узагальнення і найпростіша класифікація предметів, формування родових і видових понять, наступна класифікація – диференціація родових понять; 4) розвиток елементів логічного мислення шляхом складання моделей, схем, коректурних таблиць разом із дітьми.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Важливість формування готовності вихователя до здійснення інноваційної та творчої педагогічної діяльності під час організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, а також створення відповідного середовища зумовили впровадження відповідних освітніх компонентів в освітні програми підготовки бакалавра (Інноваційні педагогічні технології у дошкільній освіті) [2, с. 10–12].

Результати дослідження цих освітніх компонентів свідчать про підвищення рівня сформованості таких компетентностей, як самоосвіта, саморозвиток, наступність освіти тощо, з метою постійного поглиблення загальноосвітньої та професійної підготовки, трансформації доступу до освіти. у процес, що триває все життя (рівень бакалавра у вищій освіті), здатність генерувати нові ідеї (креативність), здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та якості дошкільної освіти. Шляхом відповідного опитування студентів та оцінювання практичної діяльності студентів на педагогічній практиці та власної професійної діяльності підтверджено здатність до самоосвіти, самовдосконалення та самореалізації у професійній діяльності та їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути зосереджені на обґрунтуванні педагогічних умов впровадження інноваційних технологій та передового педагогічного досвіду в підготовку майбутніх бакалаврів дошкільної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гузій І. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти :

- монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. 243 с.
- Ємчик О. Г. Педагогічна творчість та самоменеджмент організатора дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник. Луцьк, 2021. 123 с.
 - Кудрявцева О. А. Компоненти та показники сформованості готовності майбутніх бакалаврів дошкільної освіти до інноваційної діяльності з дітьми раннього віку. Інноваційна педагогіка. 2022. Вип. 46. С. 122–126.
 - Курчатова А. Формування та розвиток педагогічної творчості вихователя засобами саморозвитку. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 1(1). С. 85–91.
 - Наказ Міністерства економіки України Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» від 19 жовтня 2021 р. № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoi-osviti> (Дата звернення 14.03.2023 р.)
 - Підлипняк І. Підготовка майбутніх фахівців з дошкільної освіти до інноваційної діяльності. *Acta paedagogica volynienses*. 2022. Вип. 2. С. 30–36.
 - Смольникова Г. В., Семененко А. А. Особливості інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2018. Вип. 30. С. 129–133.
 - Смолюк С. В. Використання інноваційних технологій навчання в процесі фахової підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. Інноваційна педагогіка. 2022. Випуск 48. Т. 2. С. 223–226.

REFERENCES

- Huzii, I. (2004). *Pedahohichniy profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty*. [Pedagogical professionalism: historical-methodological and theoretical aspects: monograph]. Kyiv.
- Yemchuk, O. (2021). *Pedahohichna tvorchist ta samomenedzhment orhanizatora doshkilnoi osvity*. [Pedagogical creativity and self-management of the preschool education organizer]. Lutsk.
- Kudriavtseva, O. (2022). *Komponenty ta pokaznyky sformovanosti hotovnosti maibutnikh bakalavriv doshkilnoi osvity do innovatsiinoi diialnosti z ditmy rannoho viku*. [Components and indicators

- of the formation of the readiness of future bachelors of preschool education for innovative activities with children of early age].
- Kurchatova, A. (2022). *Formuvannia ta rozvytok pedahohichnoi tvorchosti vykhovatelja zasobamy samorozvytku*. [Formation and development of pedagogical creativity of the teacher by means of self-development].
 - Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity»*. [Order of the Ministry of Economy of Ukraine on approval of the professional standard «Educator of a preschool education institution»].
 - Pidlypniak, I. (2022). *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z doshkilnoi osvity do innovatsiinoi diialnosti*. [Training of future specialists of preschool education for innovative activities].
 - Smolnykova, H., Semenenko, A. (2018). *Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti v zakladakh doshkilnoi osvity*. [Features of innovative activity in pre-school establishments].
 - Smoliuk, S. (2022). *Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii navchannia v protsesi fakhovoi pidhotovky maibutnoho vykhovatelja zakladu doshkilnoi osvity. Innovatsiina pedahohika*. [Use of innovative learning technologies in the process of professional training of the future teacher of preschool education].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОСТРОВСЬКА Маріанна Ярославівна –

доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського університету ім. Ф. Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: педагогіка, інноваційні технології, початкова освіта та дошкільна освіта.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OSTROVSKA Marianna Yaroslavivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Primary and Preschool Education and Management of Educational Institutions of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Circle of scientific interests: pedagogy, innovative technologies, primary and preschool education.

Стаття надійшла до редакції 21.07.2025 р.